

ԳԵՆԴԵՐԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

Գենդերային զգայուն ցուցիչները (GSIs) գենդերային բացերի և փոփոխությունների մոնիտորինգի և գնահատման, ինչպես նաև ժամանակի ընթացքում գենդերային հավասարության ուղղությամբ առաջընթացի ցուցիչներ են: GNI-ները պահանջում են գենդերային բաշխված վիճակագրություն տնտեսության մակրո, միջին և միկրո մակարդակներում: Այս ցուցանիշները մշակվել են նախագծի, ծրագրի, նախաձեռնության, քաղաքականության և այլնի շրջանակներում սահմանված գենդերային զգայուն նպատակների ձեռքբերումը չափելու համար: GNI-ները կարևոր չափման գործիքներ են, որոնք կարող են բացահայտել խնդիրները տարբեր տեսանկյուններից՝ մարդու իրավունքներից, կանանց տնտեսական հզորացումից մինչև Բիզնեսի գործը՝ պետության, մարզի և համայնքի մակարդակով խնդիրների լուծման անհրաժեշտությունը:

Ներառելով գենդերային հեռանկարը, մոնիտորինգի և գնահատման մեխանիզմները կարող են բացահայտել կանանց և տղամարդկանց վրա առաջարկվող նախաձեռնությունների ազդեցության տարբերությունները:

Պետական ֆինանսական ռեսուրսների ներդրումը թույլ է տալիս վերափոխել նախագծերը, ծրագրերը և այլն:

Գենդերային չեզոքից մինչև գենդերային զգայուն: Օգտագործելով գենդերային զգայուն ցուցանիշները կարող են չափել ոչ միայն ազդեցությունը սոցիալական նախագծերից և ծրագրերից, այլև ոլորտում առաջարկությունները հիմնավորելու համար

հանրային քաղաքականություն: GFI-ները կարող են կիրառվել ցանկացած առարկայական ոլորտում

նախագիծը և գենդերային բնութագրերի հետ մեկտեղ պահանջում է հաշվի առնել տարիքը,

սոցիալական, էթնիկական և այլ ատրիբուտներ, քանի որ յուրաքանչյուր մարդ ունի մի շարք

բնորոշ հատկանիշները և սեռի դիտարկումը դրանցից մեկուսացված կարող են հանգեցնել

իրական իրավիճակի խեղաթյուրմանը: GFI-ի զարգացման կարևոր պայման է գենդերային խնդիրների, տեղական համատեքստի և գենդերային հիմունքների իմացություն

վերլուծություն.

GCHI-ները կատարում են կարյոր սոցիալական գործառույթներ ۽ խնդիրներ.

☒ Օգնում է հետևել ծրագրի նպատակների, քաղաքականության և այլնի

ծեռքերումներին:

☒ Չափում է տղամարդկանց և կանանց միջև եղած բացը:

☒ Սահմանում է կանանց և տղամարդկանց տարբեր դերերն ու

պարտականությունները:

☒ Չափում է ռեսուրսների հասանելիությունը հասարակության անդամների կողմից ըստ սեռի:

☒ Բացահայտում է տարբեր ռիսկերի կանանց ազդեցության տարբերությունները և տղամարդիկ:

☒ Ստեղծեք նոր տվյալներ, կարևոր տեղեկատվություն որոշումներ կայացնելու համար:

☒ Տույց տալ րժայիկ հարաբերությունների փոփոխությունների դիսամիկան տղամարդիկ և կանայք.

GFI-ները դասակարգվում են ըստ երկու հիմնական չափանիշների.

1. Ըստ ծրագրի ցիկլի փուլերի՝ գործընթացի ցուցիչներ, արդյունքների ցուցիչներ,

ազդեցության ցուցանիշներ.

2. Ըստ չափված արդյունքների բնութագրերի՝ քանակական,

բարձրորակ, հարակից.

Այս դասակարգումները խաչաձև են, ուստի գործընթացի, արդյունքի և

ազդեցության ցուցանիշները կարող են լինել և՛ որակական, և՛ քանակական:

Քանի որ որակի ցուցանիշները վերաբերում են դատողություններին,

արժեքներին, մտածելակերպին և այլն, դրանք հաճախ կարող են չափվել միայն

ժամանակի ընթացքում և, հետևաբար, արդյունքի կամ ազդեցության

ցուցանիշներ են:

Գենդերային զգայուն ցուցիչների տեսակների նկարագրություն և

Ցուցիչի տեսակ	Նկարագրություն	Օրինակ	Ժամանակահատված
Գործընթացի ցուցանիշներ	Չափել գործողությունների իրականացումը և ցույց տալ, թե արդյո՞ք ծրագրված և խոստացվածը ձեռք է բերվում:	Թիրախային համայնքում անցկացված գենդերային ինտեգրման դասընթացների քանակը	Ծրագրի իրականացման ընթացքում
Արդյունքների ցուցանիշներ	Չափել գործունեության ուղղակի արդյունքները և ցույց տալ, թե արդյո՞ք ձեռք է բերվում ցանկալի արդյունքը:	Դասընթացներից հետո գենդերային մեյնսթրիմինգի մասին բարձր տեղեկացված կանանց և տղամարդկանց թիվը	Ծրագրի իրականացումից անմիջապես հետո
Ազդեցության ցուցանիշներ	Չափում է աշխատանքի երկարաժամկետ արդյունքները և ցույց է տալիս, որ այն երկարաժամկետ ազդեցություն կունենա թիրախային խմբի կյանքի վրա.	Վերապատրաստված 34-ներում գենդերային մեյնսթրիմինգի ներդրում, այս 34-ների նախագծերի գենդերային զգայունության բարձրացում	Ծրագրի ավարտից 1-5 տարի անց
Քանակական ցուցանիշներ	Վերաբերվում է կանանց, տղամարդկանց կամ կազմակերպությունների թվին և համամասնությանը, որոնք ներգրավված կամ ազդված են որևէ կոնկրետ խմբի կամ գործունեության կողմից:	Գենդերային գիտելիքների հիմունքներով վերապատրաստված ուսանողների թիվը	Ծրագրի ավարտի ընթացքում և հետո
Որակական ցուցանիշներ	Արտացոլում է փորձը, մարդկանց կարծիքները, դատողությունները, վերաբերմունքը, մոտեցումներն ու զգացմունքները	Աշակերտների և իգական ուսանողների կարծիքները հավասարության մասին և նահապետական ընտանիքներ 34	Որպես կանոն՝ նախագծի ավարտից հետո
Հարակից ցուցանիշներ	Պարունակում է ինչպես քանակական, այնպես էլ որակական ասպեկտներ.	ղեկավարների տոկոսը, որոնք ակտիվորեն մասնակցում են գենդերային մեյնսթրիմինգի ներդրմանը	Որպես կանոն՝ նախագծի ավարտից հետո

Գեոդերալիս զգայուն ցուցանիշները պետք է համապատասխանեն պահանջներին՝ իրատեսական ժամանակի մեջ նշանակությունը և կողմնորոշումը: Սեռի ռեալիզմ ցուցանիշը ենթադրում է դրան հասնելու հնարավորություն՝ հաշվի առնելով ընթացիկ իրավիճակը և համատեքստը: Նշանակությունը վերաբերում է կրիտիկական ասպեկտների չափմանը փոփոխություններ, առաջընթաց, որոնք անմիջականորեն կապված են ծրագրի նպատակների հետ, ծրագրեր և այլն: Ժամանակի կողմնորոշումը թելադրված է անհրաժեշտությամբ որոշակի ժամանակահատվածից հետո ցուցանիշների դինամիկային հետևելը: Վերոնշյալ չափանիշներին համապատասխանող ցուցիչների օրինակները ներառում են. ինքնազբաղված տղամարդկանց թիվը 1900-ից հասել է 3000-ի: վերջինի համար չորս տարի՝ կանանց թվի համեմատ, որտեղ 2000 թվականից ի վեր նվազում է գրանցվել մինչև 1800 մարդ; ամուսնալուծված ամուսնությունների մասնաբաժինը գրանցվածների թվի հաշվով ամուսնությունները մինչև 2023 թվականը կկազմեն 30%, մինչև 2030 թվականը՝ 27%; մինչև 2035 թվականը՝ 25%:

Գեոդերալիս զգայուն ցուցանիշների մշակման վերաբերյալ առաջարկություններ

Վերանայեք նախագծի, ծրագրի, նախաձեռնության նպատակները և այլն: Որոշեք, թե արդյոք նպատակներն իրենք գեոդերալիս զգայուն են: Ձևակերպել գեոդերալիս զգայուն նպատակներ. Բացահայտեք նպատակներին հասնելու գործողությունները, վերլուծեք այն, ինչ ծածկված է արդյոք ծրագրի գործողություններն իրականացվել են թե՛ կանանց, թե՛ տղամարդկանց կողմից: Մտածեք, թե ինչպես կարող է օգտակար լինել գեոդերալիս վերլուծությունը օգտագործել ընտրված հատվածում նախաձեռնություններին տեղեկացնելու համար: Ստեղծեք նախնական տվյալներ հետևյալի հետ համեմատելու համար ձեռքբերումը և ստուգեք, թե արդյոք սեռով բաժանված տվյալներ արդեն հասանելի են: Մշակել որակական և քանակական տվյալների համադրություն ստանալով ավելի ամբողջական պատկեր: Սահմանեք ժամանակային շրջանակ:

8. Արդյունքներն ու ազդեցությունները չափելու համար օգտագործեք գենդերային ցուցանիշներ գենդերային հիմնախնդիրների հիմնական ուղղում:
9. Օգտագործեք լավագույն փորձը՝ հիմնված տեղական համատեքստի վրա:
10. Կատարեք կանոնավոր գենդերային գնահատումներ կամ ներքին մոնիտորինգ.

Ցուցանիշներ մշակելու համար անհրաժեշտ է տվյալներ հավաքել: Հավաքագրման մեթոդ Ցանկացած տիպի ցուցիչի տվյալները կախված են բուն ցուցանիշից և առկաից տեղեկատվություն (ներառյալ սեռով բաժանված տվյալները) ուղրտում: Աղբյուրներ տեղեկատվություն ստանալը ներառում է.

- ❑ Բնակչության մարդահամար;
- ❑ Տարբեր վիճակագրական հավաքածուներ և գրքույկներ;
- ❑ Հասարակական կարծիքի հարցումներ;
- ❑ Միջազգային կազմակերպությունների հաշվետվություններ;
- ❑ աշխատուժի հարցումներ;
- ❑ Տնային տնտեսությունների հարցումների տվյալներ;
- ❑ Արդյունքների և/կամ եկամուտների չափում ըստ սեռի.
- ❑ Ֆինանսական հաշվետվություններ;
- ❑ Մասնակիցների ցուցակներ;
- ❑ Վարչական հաշվետվություններ;
- ❑ Գնահատման ձևեր;
- ❑ Ֆոկուս խմբեր, հարցազրույցների արդյունքներ, փորձագիտական գնահատականներ:

Տրամաբանական շրջանակը օգտագործվում է որպես ծրագրի պլանավորման գործիք և թույլ է տալիս ստուգել, թե արդյոք նախագիծը լավ է մշակված և արդյոք այն հեշտացնում է դրա իրականացման մոնիտորինգ և գնահատում: Ծրագրի տրամաբանական շրջանակ, բացառությամբ

ստանդարտ ցուցանիշները պետք է ներառեն GCI:

Ծրագրի տրամաբանական շրջանակի օրինակ՝ հաշվի առնելով գենդերային զգայուն ցուցանիշները

Ինչի՞ ենք ուզում հասնել: (Նախագծի համառոտ նկարագրությունը)	Ցուցանիշ (Ինչպե՞ս չափել փոփոխությունը):	Վերահսկողություն (որտե՞ղ և ինչպե՞ս ստանալ տեղեկատվություն)	Ենթադրություններ (Ուրիշ ի՞նչը պետք է հաշվի առնել):
Ձրի հասանելիության բարելավում երաշտավտանգ տարածքներում	Ծրագրի արդյունքում ջրային միավորումներին մասնակցող մարդկանց թիվը՝ ըստ սեռի	Սեռային կազմի ցանկը ջրային ասոցիացիաներ	Սահմանային տարածք
ապրող բնակչության 30%-ի համար	Երաշտի հակված տարածքներում ջրի գենդերային հասանելիության մոնիտորինգի համար պաշտոնյաների պատասխանատվության աստիճանը (լրիվից մինչև ոչ)	Պաշտոնական հաշվետվություններ տեղական ինքնակառավարման մարմիններից, հարցազրույցներ	Համագործակցություն տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ

Դասընթացը պատրաստելու համար օգտագործված գրականություն

1. Դանիայի արտաքին գործերի նախարարություն. Գենդերային զգայուն մոնիտորինգ և ցուցիչներ. Կոպենհագեն: Danida, 2006. — 28 p.
2. Արագ ուղեցույց գենդերային զգայուն ցուցանիշների համար: Oxfam GB, հունվար 2014. Oxford: Oxfam House.
3. - 3 էջ
Ռամսակ, Ա. Գենդերային հավասարություն և գենդերային մեյնսթրիմինգ. ձեռնարկ
4. դասընթացավարների համար: Լյուբլյանա. Էկվիլիբր ինստիտուտ, 2015. - 45 էջ.
Una M., Tuncok N., Davis K. և Chao V. Գենդերային արձագանքող ցուցիչներ: Գենդերային և NDC պլանավորում իրականացման համար: — Մադրիդ: ՄԱԶԾ, 2019. — 11 էջ.